

I. Ünite: Tarih Bilimi

Tarih: İnsanların geçmiş yaşantılarını yer ve zaman belirterek sebep - sonuç ilişkisi içerisinde belgelere dayalı objektif şekilde inceleyen bilim dalıdır.

Kökeni: Batı dillerinde "istoria", Araplarda "Veraha"

Tanımlar:

Herodot: Tanık olunan şeylerin kayıt altına alınmasıdır.

İbn-i Haldun: Olmakta olan şeylerin kayıt altına alınmasıdır.

Z. Velidi Togan: Madde ve eşyanın dün ve bugün

Ö. Hayyam: Kainatın vicdanı

H. İnalcık: Gerçek olayların kaynaklarla

Voltaire: Bir nesilden diğerine aktarılan hikayelerdir.

J. J. Rousseau: Okuyanın gözünden oluşturulan klavuz.

K. Marx: Toplumsal sınıflar arasındaki savaşın anlatıldığı olay

Tarih Biliminin Özellikleri

- Sosyal bir bilimdir.
- Geçmişini inceler.
- Belgelere dayalıdır.
- Yer ve zaman gösterir.
- Sebep - sonuç ilişkisi
- İnsan ve insanı ilgilendiren olaylar
- Yararlanılan bilimin kuralları

Tarih Öğrenmenin Amaçları:

- Analitik düşünme
- Sebep - sonuç ilişkisi kurabilme
- Kültürlenme
- Tarih bilinci
- Millete aidiyet duygusu
- Toplum bilincini oluşturma
- Millîlik duyguları

Tarihin Yöntemi :

Sosyal bir bilimdir.

Geçmişini inceler

Takip edilmesi gereken yol

Kaynak Arama:

- 2) **Tasnif:** Sınıflandırma (Amaca veya konuya göre) yazım planı yapılır.
- 3) **Tahlil:** Kaynak değeri, bilgilerin içeriği, nerede-nasıl kullanılır? Tarafsız
- 4) **Terkip:** Fazlalık varsa atılır, yazım başlar.
- 5) **Tenkrit:** Eleştiri, kaynağın doğruluğunu sorgular. Aynı konu ile ilgili yazılan eserlerin uyumu. İç Tenkrit, dış tenkrit
(sonra) (önce)
- 1) **Kaynak Arama:** Bir olayı ortaya çıkarmak için gerekli olan bulgulara kaynak arama

I. Elden Kaynaklar: Olayın kendi içerisinde bulunan kaynaklar. Mektuplar, Fermanlar, Antlaşma metinleri...

II. Elden Kaynaklar: I. elden kaynaklar değerlendirilerek oluşturulan kaynaklardır.

Yazılı Kaynak: Para, mühür, biyografi, otobiyografi, ferman, kitabe

Sözlü Kaynak: Destan, hikaye, şiir

Görüntülü - İşitsel Kaynak: CD, DVD, harita, fotoğraf

Kalıntılar: Menhir, dolmen, kemik, çanak - çömlek, demir.

Tanımlar:

Tarihin Tasnifi

- + **Zamana Göre:** Zaman dilimi; 15. yy, 11. yy
- + **Yere Göre:** Yere endeksli olarak; Orta Asya Tarihi, Anadolu Tarihi, Balkan Tarihi
- + **Konuya Göre:** İktisat tarihi, İslam tarihi

Zaman Bilgisi

Yıl, ay, gün olarak düzen

→ **Takvim:**

1) **Ay yılı takvimi:**

Sümer Medeniyeti

Bir yıl 354 gün

Ay ile Dünya hareketleri

2) **Güneş yılı takvimi:**

Mısır medeniyeti, Nil nehri

Dünya ile Güneş hareketleri

İyon, Roma, Yunan, Papa

Türklerin Kullandığı Takvimler:

1) **12 Hayvanlı Takvim:**

- Güneş yılı esastır.
- Kaşgarlı Mahmud
- Astronomi
- Matematik
- Büyük devre, küçük devre
- Bir yıl 12 aya ayrılır.
- Yıllar ve aylar hayvan isimleriyle
- Çin, Tibetliler
- Osman Turan hoca
- Amerika milli kongre kütüphanesi

Celali Takvim: (1079)

- B.S.D. döneminde icat edildi.
- Güneş yılı esaslıdır.
- Başlangıcı "Mevruz" dur.
- Hzdirc - Mısır takvimleri örnek alındı.
- Gregoryen takvimine örnek oldu.
- Meslek farklılığından kaldırıldı.
- Harzemşah ve Babürler tarafından da kullanılmıştır.

Rumi Takvimi

- Roma tarafından icat edildi.
- Patrikanenin kuruluşu 584
- 1839'da kullanılmaya başladı.
- Batı ile olan ilişkileri düzenlemek için kullanıldı.
- Ekonomik
- 1917'de kaldırıldı.

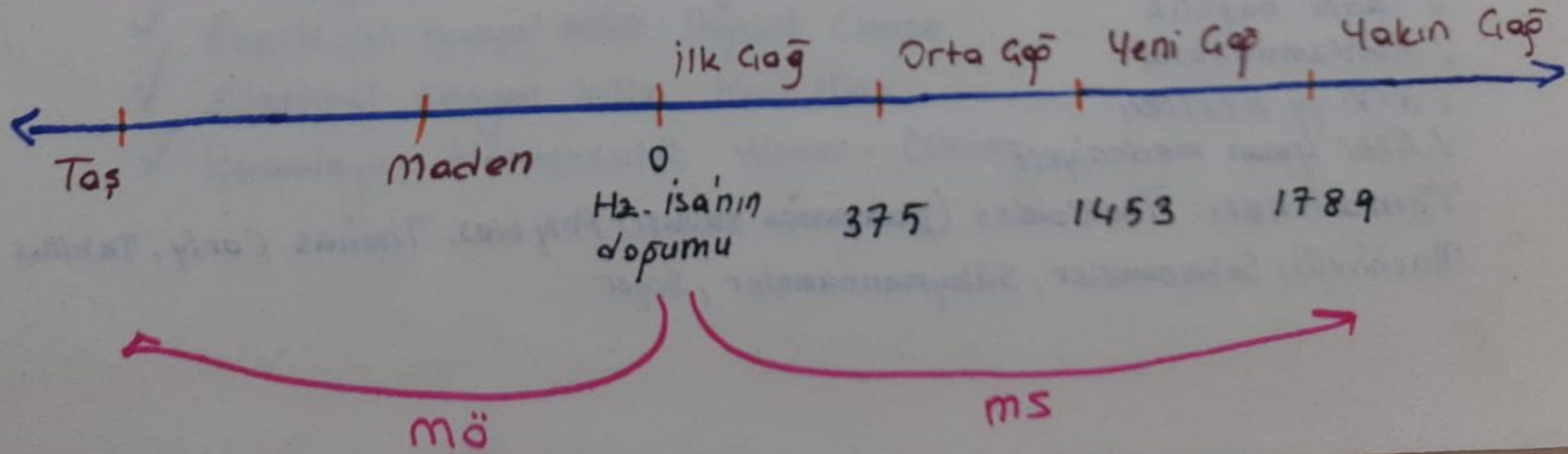
Takvimi Garbi

- II. Meşrutiyet döneminde

Miladi Takvim

- Gregoryen takvimi olarak da adlandırılır.
- Güneş yılı esaslıdır.
- Mısır, İyon, Yunan, Roma, Papa
- Hz. İsa'nın doğumu "0" kabul edilir.
- Kanun 1925'te çıktı.
- 1 Ocak 1926'da resmi olarak kullanılmaya başlandı.

Milad Kavramı:

Tarih Yazıcılığı

Konularına göre:

- 1) Uygarlıkların genel tarihi
- 2) Tek ulusa ait olanlar

Yazılış Şekillerine göre:

1- Hikayeci Yazıcılık (Rivayetsi)

- ✓ İlk yazıcılık türüdür.
- ✓ Masalımsı anlatım
- ✓ Hikaye, Rivayetler
- ✓ Kulaktan kulağa aktarılan olaylar.
- ✓ Eski Yunan medeniyeti

Herodot - Historia

- ✓ Yer ve zaman ilişkisi.
- ✓ Sebep - sonuç yok.
- ✓ Epos denilen - Le qograf

Temsilcileri: Herodot, Strabon, Hekateos, İbnü'l Esir, Taberi, Vekainameler.

2 - Öğretici (Şeni) Tarih Yazıcılığı: (Prognatik)

- ✓ Geçmiş tecrübeler, toplum bilinci
- ✓ Tarihi bağlılık
- ✓ Kahramanlıklar
- ✓ XIX. yy etkileri
- ✓ Eski Yunan medeniyeti

Temsilcileri: Thukidides (palepones savaşı) Polybios, Thomas Carly, Tacitus Machivelli, Selimnameler, Süleymannameler, Siyer

3- Sosyal Tarih Yazıcılığı:

- ✓ Sosyal ve kültürel boyutları.
- ✓ Tarihi kanunlara

4- Kronik Tarih Yazıcılığı:

- ✓ Olayları gün gün kayıt altına alma.
- ✓ Sebep - sonuç ilişkisine yer verme
- ✓ Hititlerde - Anallar.

5- Araştırmacı Tarih Yazıcılığı:

- ✓ Modern Tarih yazıcılığı
- ✓ Olaylar analiz edilerek, yardımcı bilimlerden destek alınır.
- ✓ Sebep - sonuç bağlantısı yapılır.
- ✓ Kaynaklar dipnot olarak gösterilir.
- ✓ İbn Haldun Kitab-ı İber, Muhammed Süleyman El Muhtasar
- ✓ Voltair Türler üzerine denemeler.

Temsilcileri: Marc Block, Ranke, Lucier Febre, Fernand Braudel, Leibniz

Halil İnalcık, Rifat Bali

✓ Zeki Velidi Togan'a göre tarih yazıcılığı.

Rivayetçi (Nakilci), Şeni (Öğretici), Neden - nasılcı (Tetkivenü), içtimali

Tarih Yazıcılığının Tarihsel Gelişimi

- ✓ Herodot ile başladı.
- ✓ Thukidides
- ✓ Hititlerde Anallar
- ✓ İslam tarihinde VII. yy hikayeci
- ✓ İbn Haldun olayları sosyolojik temele oturtmaya çalıştı.
- ✓ XVII - XVIII. yy ilk defa ansiklopedik
- ✓ XVIII. yy reform, rönesans ve aydınlanma çağı ile insan odaklı tarih.
- ✓ İlerlemeci tarih, din geri planda
- ✓ Voltaire uygarlık genel tarihi
- ✓ Bibliyografik eserler ortaya çıktı.
- ✓ Pozitivist sosyal bilim August Comte
- ✓ Eleştirel sosyal bilim Karl Marx
- ✓ Yorumlayıcı Hermeneutik Weber - Dilthey

Türklerde Tarih Yazıcılığı

- ✓ V.yy Yenisey yazıtları
- ✓ VII.yy Orhun Kitabeleri
- ✓ Tonyukuk ilk Türk tarihçisi
- ✓ ilk siyasetname Orhun Kitabeleri
- ✓ Karahanlı dönemi ilk yazılı edebiyat
- ✓ Türk İslam tarihinin ilk siyasetnamesi Kutadgu Bilig
- ✓ Nizamülmülk - Siyasetname (B.S.D) (Melikşah)
- ✓ Gazneliler Sebük Tigin Penchnâme (Gazneli Mahmut'un babası)
- ✓ A.S.D Eflaki, Kerumuddin Aksayı, İbn-i Bibi, Ravendi

Osmanlıda Tarih Yazıcılığı:

- ✓ Ahmedî İstendername
- ✓ Yahsi Fakih Menakib name-i Ali Osman
- ✓ Menakib name : Önemli bir komutanın ya da tarikat liderinin iyi yönleri anlatan eserler.
- ✓ Cezavetname : Askeri akınları anlatır.
- ✓ Sefername : Fetih
- ✓ Rûhvetname
- ✓ Fatih Döneminde Şehname : Yarı resmi tarih yazıcılığı.
- ✓ İlk Şehnameci : Şehdi (Eseri günümüzde yok)
- ✓ Fetullah Arif Efendi (ilk resmi şehnameci) Şehname-i Ali Osman
- ✓ Seyyid Lokman (En ünlü şehnameci)
- ✓ Vakâüvîstlik : Devletin Resmi tarih yazıcılığı.